

3.2.2013

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVERKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

VASTAANOTTOASIAT VUONNA 2013

1. Johdanto

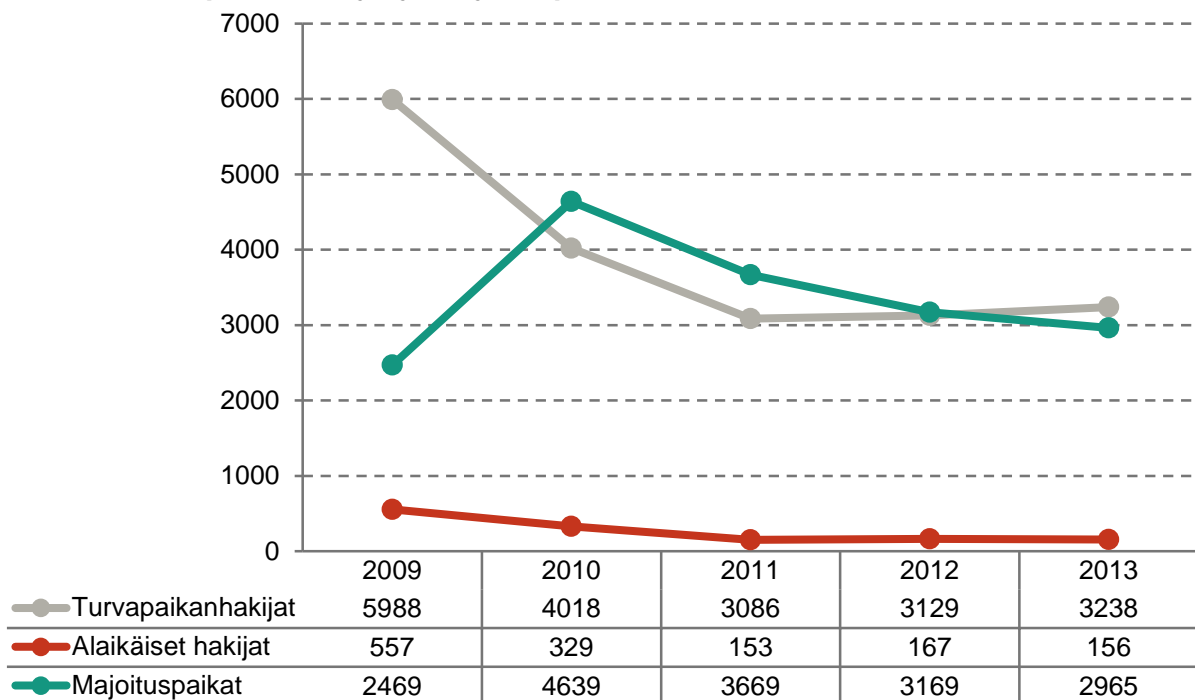
Tilastokatsauksessa kuvataan turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän vuoden 2013 tunnuslukuja. Katsauksessa käydään läpi esimerkiksi majoituspaikkojen määrää ja sen vaihtelua vastaanottokeskuksissa. Lisäksi esitellään ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tilastoja sekä tilastoja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin muuttamisesta.

2. Turvapaikanhakijoiden määrä vaikuttaa majoituspaikkojen määrään

Vuonna 2013 saapui yhteensä 3 238 turvapaikanhakijaa, mikä on noin 4 prosenttia enemmän kuin viime vuonna, jolloin turvapaikanhakijoita saapui 3 129.

Ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on puolestaan laskenut hieman. Vuonna 2013 alaikäisiä turvapaikanhakijoita saapui 156, kun edeltävänä vuonna hakijoita tuli 167. Kaiken kaikkiaan alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on pysynyt varsin alhaisena verrattuna vuosien 2008–2010 hakijamääriin.

Turvapaikanhakijat ja majoituspaikat vuosina 2009–2013

Majoituspaikkojen määrä kyseisen vuoden alusta.

Majoituskapasiteettia on kuluvan vuoden aikana sopeutettu tulijamääriin.

Vastaanottojärjestelmässä oli vuoden 2013 aikana samanaikaisesti kirjoilla kaikkiaan keskimäärin noin 3 536 turvapaikanhakijaa, joista alaikäisiä ilman huoltajaa saapuneita oli keskimäärin 95. Kaikista turvapaikanhakijoista noin 2 570 asui vastaanottokeskuksissa ja ryhmäkodeissa. Yksityismajoituksessa asui noin 966 henkilöä, mikä on yli 27 prosenttia turvapaikanhakijoista.

Vuoden alussa perustettiin Tampereelle yksityismajoitustoimisto, jonka tehtävänä on tuottaa vastaanottopalvelut Pirkanmaan alueella asuville turvapaikanhakijoille. Toimistoa ylläpitää SPR:n Hämeen Piiri.

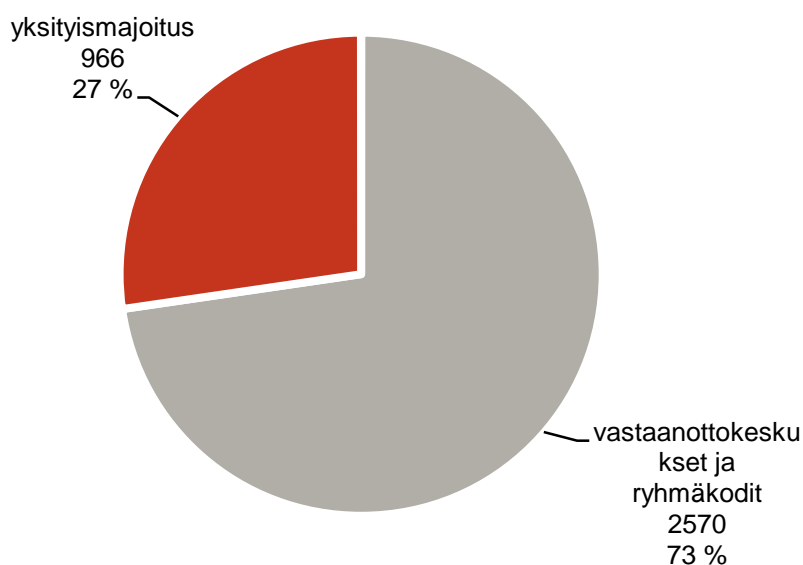
Yksin tulleet alaikäiset majoitetaan ryhmäkoteihin tai tukiasuntoihin. Näitä yksin tulleiden alaikäisten majoituspaikkoja vähennettiin 1.5.2013 alkaen yhteensä 26 paikalla; Oulun ryhmäkodista paikkoja vähennettiin 14 paikasta 7 paikkaan ja tukiasumisyksiköstä 26 paikasta 14 paikkaan sekä Punkalaitumen ryhmäkodin paikkamäärää vähennettiin 21 paikasta 14 paikkaan.

Majoituspaikkoja vähennettiin edelleen syksyllä, jolloin Punkalaitumen ja Siuntion yksiköt päätettiin lakkauttaa. Punkalaitumen alaikäisyksikkö päätti toimintansa tammikuun 2014 lopussa ja Siuntio päättää toimintansa huhtikuun 2014 lopussa.

Vuoden 2013 lopussa Suomessa oli yhteensä yhteensä 140 alaikäisille turvapaikanhakijoille tarkoitettua majoituspaikkaa. Punkalaitumen ja Siuntion yksiköiden lakkauttamisen jälkeen jäljelle jää 98 paikkaa.

Myös aikuisia ja perheitä majoittavien vastaanottokeskusten paikkamäärää vähennettiin. Kajaanin vastaanottokeskuksesta vähennettiin 1.6.2013 alkaen 50 asiakaspaikkaa. Kemin, Rovaniemen, Ruukin, Pietarsaaren sekä Oravaisten vastaanottokeskuksesta vähennettiin 1.7.2013 alkaen vielä yhteensä 150 paikkaa. Vastaanottokeskuksiin jäi vähennysten jälkeen 2 876 majoituspaikkaa.

Turvapaikanhakijoiden majoittuminen vuonna 2013

Kuntapaikkaa odottavien, myönteisen oleskeluluvan saaneiden määrä vastaanotto-keskuksissa oli vuoden 2013 aikana keskimäärin noin 349 henkilöä.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetään laissa kansainvälistä suojelua ha-kevan vastaanotosta (746/2011). Turvapaikanhakijoille tarjotaan vastaanottopalve-luina:

- tilapäinen majoitus turvapaikkaprosessin ajaksi
- akuutti sairaanhoito
- sosiaalipalveluja sisältäen vastaanottorahan
- tulkkipalveluja
- lainopillinen neuvonta
- työ- ja opintotoimintaa
- perusopetusikäisille lapsille peruskouluopetus.

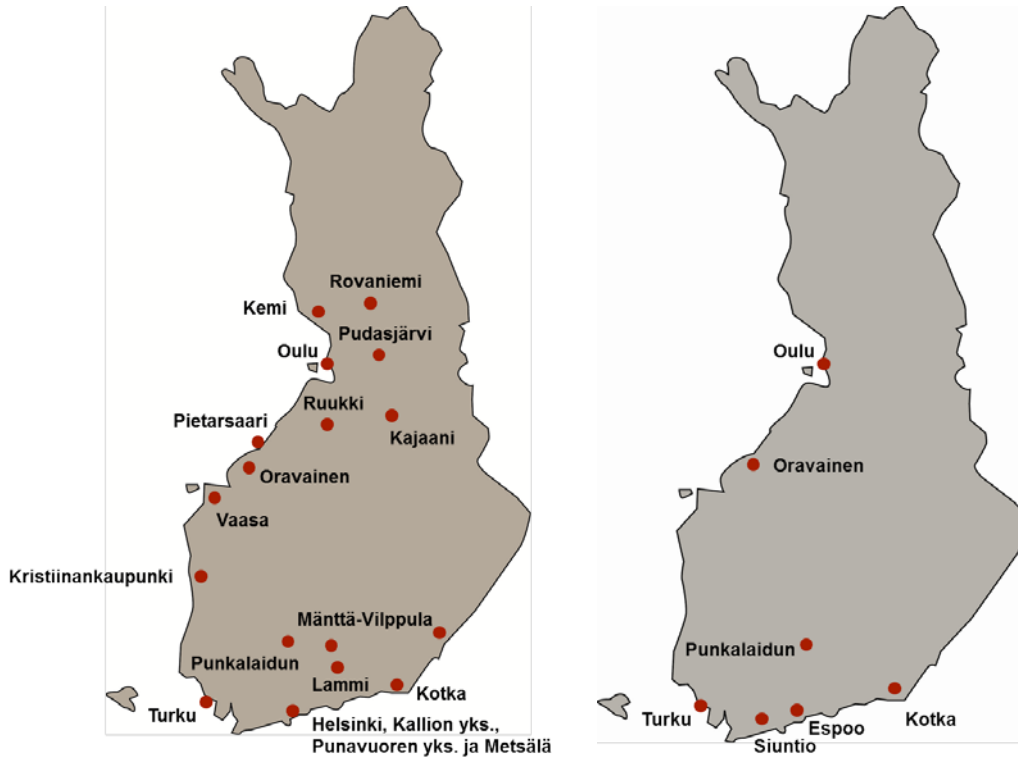
Turvapaikanhakijoiden vastaanotto järjestetään vastaanottokeskuksissa. Vastaanot-to on kaksivaiheinen:

1. Uusi turvapaikanhakija majoitetaan ensiksi kauttakulkukeskukseen. Näissä kaut-takulkukeskuksissa turvapaikanhakija asuu siihen saakka kunnes poliisi ja Maa-hanmuuttovirasto ovat suorittaneet turvapaikkakuulustelun ja -tutinnan. Kautta-kulkukeskuksia ovat Helsingin, Turun, Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskuk-set.
2. Tämän jälkeen henkilö siirretään odotusajan vastaanottokeskukseen odotta-maan päätöstä turvapaikkahakemukselleen. Ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat majoitetaan ryhmäkoteihin ja tukiasumisyksiköihin.

Maahanmuuttovirasto on pyrkinyt lisäämään hajasijoitusperiaatteella toimivia vas-taanottokeskuksia, joissa turvapaikanhakijat majoitetaan normaaleihin vuokra-asuntoihin. Tämä menettely on vastaanottojärjestelmän kannalta joustavampi ja ta-loudellisempi vaihtoehto. Majoitettavien kannalta se lisää parhaimmillaan asukkaan itsenäisyyttä, oma-aloitteellisuutta ja mahdollisuutta normaaliin oman elämän hallin-taan.

Vastaanottokeskusten ja alaikäisyksiköiden sijainnit 31.12.2013

Punkalaitumen vastaanottokeskuksen alaikäisyksikkö lakkautettiin 1.2.2014 ja Siuntion vastaanottokeskus lopettaa toimintansa 1.5.2014.

Vastaanottokeskukset vuoden 2013 lopussa	Paikat	Alaikäisyksiköt vuoden 2013 lopussa	Paikat
Helsinki/Kallio	200	Kotka	
Helsinki/Punavuori	200	• ryhmäkoti Koivula	14
Lammi (SPR)	150	Oravainen	
Metsälä + säilöpaikat	46+40	• ryhmäkoti Ruths	14
Joutseno	300	Oulu	
Kemi, Rov. vok (SPR)	120	• ryhmäkoti	7
Kajaani	100	• tukiasumisyksikkö	14
Oravainen	150	Turku	
Oulu	260	• ryhmäkoti Pansio	14
Oulu, Pudasjärvi	110	• tukiasunnot Pansio	14
Kotka	150	• ryhmäkoti Punkalaidun	14
Kristiinankaupunki (SPR)	150	Siuntio	
Pietarsaari, Oravaisten vok	110	• ryhmäkoti	14
Punkalaidun, Turun vok (SPR)	120	• tukiasunnot	14
Rovaniemi (SPR)	100	Espoo	
Mänttä-Vilppula (SPR)	150	• ryhmäkoti	21
Ruukki (SPR)	100		
Siuntio (SPR)	20		
Turku (SPR)	150		
Vaasa	150		

2.1 Vastaanottokeskukset

Vastaanottokeskuksia ylläpitävät valtion ohella kunnat ja Suomen Punainen Risti. Valtiolla on kaksi vastaanottokeskusta, yksi Joutsenossa ja yksi Oulussa. Oulun vastaanottokeskuksen sivutoimipiste sijaitsee Pudasjärvellä. Joutsenon vastaanottokeskus muutti Konnunsuon vankilan entisiin tiloihin huhtikuun 2012 aikana. Majoituskapasiteetti on 300 paikkaa.

Kunnallisia keskuksia ovat Helsingin, Metsälän, Kotkan, Vaasan, Oravaisten, ja Kajaanin vastaanottokeskukset. Oravaisten keskuksella on sivutoimipiste Pietarsaarella.

SPR:n vastaanottokeskuksia ovat Siuntion, Turun, Punkalaitumen, Mänttä-Vilppulan, Lammin, Kristiinankaupungin, Ruukin, Rovaniemen ja Kemin keskuksset.

2.2 Ryhmäkodit ja tukiasumisyksiköt

Ilman huoltajaa saapuvien majoitusyksiköt ovat ryhmäkoteja tai tukiasumisyksiköitä. Tukiasumisyksiköihin majoitetaan 16–17-vuotiaita nuoria. Ryhmäkotien majoitus- ja henkilöstömitoitusta säätelee lastensuojelulaki.

2.3 Säilöönottoyksikkö

Ulkomaalainen voidaan sijoittaa säilöönottoyksikköön esimerkiksi, jos on odotettavissa, että hän piiloutuu välttääkseen käännyttämisen tai maasta karkottamisen. Turvapaikanhakija voidaan sijoittaa säilöön myös silloin, kun se on tarpeellista epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Vuonna 2013 Suomen ainoa säilöönottoyksikkö toimi Metsälän vastaanottokeskuksen yhteydessä Helsingissä. Majoituspaikkoja säilöönottoyksikössä on 40. Säilöönottoyksikön toimintaa ohjaa laki säilöön otettujen kohtelusta.

Suomen toinen säilöönottoyksikkö tulee aloittamaan toimintansa Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteydessä syksyllä 2014. Säilön majoituskapasiteetti tulee olemaan 30.

2.3.1 Säilöönottoyksikköön rekisteröidyt uudet asiakkaat vuonna 2013

Säilöön otettuja yhteensä	442
• Miehiä	395 (89,4 %)
• Naisia	47 (10,6 %)

Säilöönoton pituus 31.12.2013 mennessä päätyneiden rekisteröintien osalta: Keskiarvo oli 27,8 vuorokautta; lyhin oli 0 vrk ja pisin 206 vuorokautta.

2.3.2 Alaikäiset säilöönottoyksikössä 1.1.–31.12 2013

Alaikäiset yhteensä	41
• Ilman huoltajaa	10
• Huoltaja mukana	31
• Poikia	30
• Tyttöjä	10

Alaikäisten säilöönoton keston keskiarvo 10,1 vuorokautta. Lyhin 1 vuorokausi, pisin 141 vuorokautta.

Nuorin alaikäinen oli 14 päivän ikäinen, vanhin 17 vuotta ja 5 kuukautta.

Ilman huoltajaa olleiden alaikäisten kohdalla säilöönoton kesto oli keskimäärin 13,1 vuorokautta: lyhin 1 vuorokausi ja pisin 41 vuorokautta. Ikäjakaumaltaan nuorin yksin tullut alaikäinen oli 15 vuotta 4 kuukautta ja vanhin 17 vuotta 5 kuukautta. Perhekuntia, joihin kuului lapsia, oli yhteensä 16.

2.4 Ihmiskaupan uhrien auttaminen

Suomessa ihmiskaupan uhrien auttaminen on toteutettu marraskuusta 2012 alkaen keskitetysti Joutsenon vastaanottokeskuksessa. Oulun vastaanottokeskus koordinoi alaikäisten ihmiskaupan uhrien auttamista lokakuun 2012 loppuun saakka. Tämän jälkeen alaikäisten ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja järjestelmän piiriin kuuluneet alaikäiset siirrettiin Joutsenoon.

Joutseno vastaa aikuisten ja alaikäisten uhrien auttamisesta. Oulun tietotaitoa käytetään tarvittaessa ilman huoltajaa saapuneiden ihmiskaupan uhrien auttamistyössä. Lain mukaan vastaanottokeskuksen johtaja tekee päätöksen auttamisjärjestelmään ottamisesta ja auttamisen päättymisestä. Ihmiskaupan uhrin auttamisen sisällöt suunnitellaan tapauskohtaisesti. Palveluina voidaan antaa erilaista neuvontaa ja ohjausta, kriisiapua, sosiaali- ja terveyspalveluja, asumispalveluja, turvallisuuspalveluja, taloudellista tukea vastaanottorahana tai toimeentulotukena.

Aikuisten ihmiskaupan uhrien ja uhriepäilyjen määrä on kasvanut viime vuosina huomattavasti. Vuoden lopussa auttamisjärjestelmässä oli kaikkiaan 117 asiakasta, joista 3 on alaikäisiä.

**Aikuiset auttamisjärjestelmässä, Joutsenon vastaanottokeskus
1.1.2006–31.12.2013**

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetu**
2006	6	6	-	1
2007	3	2	-	6
2008	12	13	-	-
2009	41	17	24	10
2010	55	44	5	9
2011	64	52	15	26
2012	63	47	8	35
2013	129	53	78***	46
yht.	373	234	130	133

**Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausta tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.*

***Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.*

****Kielteisten päätösten suuri määrä selittyy pääosin yhdestä 50 hengen marjanpoimijaryhmästä.*

Alaikäiset auttamisjärjestelmässä, 1.1.2005–31.12.2013

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetu**	Siirretty***
2005	4	4		0	
2006	3	3		0	
2007	3	3		1	
2008	3	3		5	
2009	2	0	1	0	
2010	8	4	3	1	1
2011	3	4	0	0	
2012	5	2	3	0	0
2013	3	3			
yht.	34	26	7	7	1

**Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausta tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.*

***Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.*

****Henkilö on siirretty Joutsenon vastaanottokeskukseen.*

2.4.1 Auttamisjärjestelmään otettujen ihmiskaupan uhrien uhriutumisperusteet ja sukupuolijakauma

Vuoden 2013 aikana auttamisjärjestelmään otettujen ihmiskaupan uhreista noin 57 prosenttia on seksuaalisen hyväksikäytön uhreja ja noin 36 prosenttia oli joutunut työperäisen ihmiskaupan uhriksi. Sukupuolijakaumaltaan uhreista suurin osa on naisia.

3. Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden siirtyminen vastaanottokeskuksista kuntiin

Vuoden 2013 aikana vastaanottokeskuksissa on asunut keskimäärin 340 oleskeluluvan saanutta henkilöä joka kuukausi.

Turvapaikanhakijan tulisi päästä siirtymään mahdollisimman nopeasti omaan asuntoon johonkin kuntaan sen jälkeen, kun hän on saanut turvapaikan. Silloin hänen kotoutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan pääsisi tehokkaasti käyntiin. Vastuu oleskeluluvan saaneiden kuntiin siirtymisestä on alueellisilla ELY-keskuksilla. Keskuksot neuvottelevat alueensa kuntien kanssa pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Riittävää määrää kuntapaikkoja ei ole löytynyt, minkä vuoksi Maahanmuuttovirasto on kehottanut vastaanottokeskuksia aktivoimaan oleskeluluvan saaneita muuttamaan omaehtoisesti kuntiin asumaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottokeskukset ovat tehneet yhdessä oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa suunnitelman asunnon etsimisestä ja muutosta johonkin kuntaan.

Vuoden 2013 aikana yli 1590 oleskeluluvan saanutta muutti omaehtoisesti kuntiin. Edellisvuoden aikana muuttajia oli koko vuonna yhteensä noin 1 300 henkilöä.

4. Vapaaehtoinen paluu

Maahanmuuttoviraston ja Kansainvälisen siirtolaisjärjestön (IOM) yhteinen Paluumuuttohanke toteutettiin vuosina 2010–2012. Hankkeen aikana noin 850 turvapaikanhakijaa palasi vapaaehtoisesti kotimaahansa. 1.1.2013 alkoi uusi hanke: Vapaaehtoinen paluu ja paluutuki Suomesta. Edelleen käynnissä oleva hanke päättyy vuoden 2014 lopussa.

Vuonna 2013 oikeutta vapaaehtoiseen paluuseen haki 535 henkilöä. Hakijoista 403 kuului vastaanottojärjestelmän piiriin. Myönteinen päätös annettiin 355 henkilölle.